

COPRNICA DRAGICA

Predlogi za pripravo na ogled predstave

Uprizoritev *Coprnica Dragica* je nastala po istoimenski slikanici avtorice Marijane Jelić.

Predstava se prične s pomočjo predmetov, ki skozi čustveno navezanost ohranjajo spomin, in uvaja pojem čas ter otroke vpelje v zgodbo, ki se je zgodila nekoč pred davnimi davnimi časi – v srednjem veku. Predstavi vzdušje v srednjeveškem mestu in nekatere njegove prebivalce: Jurij lovi ribe, Dragica nabira zdravilne rastline, Marica goji kokoši.

Dragica je odlična zeliščarica, ki v naravi išče zdravilne rastline in zelišča. Pripravlja čaje, sirupe, med, začimbe, dišave in vsemogoče druge pripravke ter s svojo spretnostjo zdravi ljudi in jim lepša življenje. Kopriva, kamilica, regrat, meta, sivka, žajbelj, materina dušica, trpotec in bezeg so samo nekatere rastline, ki jih uporablja in prodaja na mestni tržnici.

Nekateri someščani ne razumejo njene povezanosti z naravo in Marica jo nekega dne obtoži, da je čarovnica oziroma coprnica. V mestu nastane zmeda, saj vsakdo v Dragici najde krivca za svojo tegobo ali slišano laž, zato sodnik Matija skliče porotnike, da se skupaj odločijo o obtožbi. Dragica jim razkrije prave vzroke njihovih skrbi, sodnika po ozdravi zobobola. Na srečo se pojavi tudi ribič Jurij, Dragičin prijatelj in skrivna ljubezen, ki edini glasno pove, da Dragica ni kriva, česar jo dolžijo ...

Veliko se zgodi v enem samem dnevu – dovolj za predstavo, polno vznemirjenja in preobratov.

Danes je drugače kot v srednjem veku, saj ljudje začimbe in zdravilne rastline uporabljamo brez strahu, da bi nas kdorkoli obtožil čarovništva. Vendar pa sta strah pred neznanim in nerazumevanje vsega, kar nam je tuje, še kako živa tudi danes.

V predstavi želimo nagovoriti mlade gledalce, naj bodo zvesti temu, kar jim je blizu, svojim željam in potrebam, tako kot Dragica v predstavi ostane zvesta naravi in sebi. Naj bodo spoštljivi do drugih, do izročila in do narave. To je danes še kako pereča tema, predvsem zaradi nezadržnega poseganja v naravo in zaskrbljujočih posledic, ki jih na vseh ravneh prinaša človeški pohlep.

Svetlana Patafta

O ustvarjalni ekipi

Marijana Jelić, avtorica likovne podobe,

deluje kot lutkarica, ilustratorica in grafična oblikovalka. Svoja dela objavlja v periodiki za otroke, v slikanicah in knjigah. Je dobitnica kar nekaj nagrad za književne ilustracije in slikanice. Sodelovala je na številnih razstavah na Hrvaškem in v tujini. Slikanica *Coprnica Dragica* je za zdaj izšla na Hrvaškem in v Franciji.

To je njeno prvo sodelovanje z gledališčem.

Svetlana Patafta, režiserka predstave,

je diplomirana igralka. V Lutkovnem gledališču Maribor je leta 2013 režirala predstavo *Vitez železnega srca*. Je vodja umetniške organizacije Teatar PUNA KUĆA iz Zagreba, kjer raziskuje, ustvarja predstave in živi gledališče z otroki in za otroke. Kot dramska pedagoginja sodeluje z Muzejem sodobne umetnosti v Zagrebu pri oblikovanju in izvedbah programa PUNA KUĆA PRIČA, dramske počitnice za otroke, v katerem kombinira tehnike dramske pedagogike, elemente joge za otroke in družino, glasbo, ples in likovno umetnost. Je vodja Dramskega studia Teatra Puna kuća za osnovnošolce. Svoje umetniško in pedagoško delo razume kot dve niti, ki se ves čas prepletata in tvorita bogato vez.

Klemen Bračko, avtor glasbe,

je akademski glasbenik, violinist, violist, skladatelj in pedagog. Vrsto let je član ansambla Godalika, tria Fuoco ter skupine JPD, ki izvaja novodobno avtorsko in improvizirano glasbo. V zadnjem času veliko igra tudi s skupino Terrafolk. Je koncertni mojster in solist Simboličnega orkestra. Veliko nastopa v gledališčih, sodeluje na snemanjih za najrazličnejše skupine, gledališče in film. Igra v koncertnih dvoranah, na ulici, na zabavah in doma. Skupaj s prijatelji vodi glasbeni krožek Hiša glasbe, kjer ustvarjajo glasbo ne glede na stopnjo glasbenega predznanja ali starost. V Lutkovnem gledališču Maribor je ustvaril glasbo za predstavi *Kocke* (2012) in *Piskač iz Hamelina* (2013).

Teatar PUNA KUĆA, koproducent predstave,

je umetniška organizacija, ki se ukvarja s promocijo dramskega ustvarjanja s posebnim poudarkom na delu z otroki in mladimi.

Umetniška vodja Pune kuće je Svetlana Patafta. Na repertoarju Polne hiše so predstave za mlade, nagovarjajo pa različne starostne stopnje: od malčkov do najstnikov. Poleg produkcije predstav organizacija razvija delavnice za starše in otroke skozi dramske, družinske in cirkuške vsebine. Sodelujejo z različnimi kulturnimi in izobraževalnimi institucijami na Hrvaškem. Predstava *Nekoč je bilo neko sonce* je na Poletnem lutkovnem pristanu 2013 prejela nagrado 25 zlatih zvezdic.

Predstava *Coprnica Dragica* je prva koprodukcija z Lutkovnim gledališčem Maribor.

Vodila za obravnavno po ogledu predstave

Zdravilne rastline

Rastline vsebujejo različne učinkovine, ki na žive organizme lahko delujejo blagodejno in zdravilno, lahko pa jim škodujejo. Vsi vemo, da so kamilice zdravilne. Včasih pijemo čaj, ko imamo težave s prebavo, lahko pa jih na primer poparimo in si z njimi umivamo vnete oči.

Nekatere rastline so škodljive in nevarne ljudem: ne bomo na primer uživali plodov tise, ker so zelo strupeni, tako kot so na primer tudi mušnice; zato si jih samo ogledujemo, sicer pa se jim v velikem loku izognemo. Jurčki in lisičke ter številne druge gobe pa so nadvse okusni v juhi ali rižoti ...

Veliko knjig opisuje koristne in zdravilne rastline, njihova najdišča, uporabne dele (npr. list, cvet, korenina, plod), čas nabiranja, način priprave in uživanja ter zdravilne učinke. Znanstvena veda, ki proučuje rastline, se imenuje **botanika**. Botanika je ena najstarejših ved, saj obravnava za človeka izjemno pomembno področje. Rastline so namreč dragocene kot hrana, začimbe ali zdravilo. Vedeti pa seveda moramo tudi, katere so škodljive.

Podobe in opise rastlin najdemo že v zelo starih knjigah.

Na spletu poišči zanimive upodobitve. Največ jih najdeš, če v spletni iskalnik vneseš geslo »old botanical illustrations«.

Ljudje nabirajo rastline že od nekdaj in vedno so v različnih kulturah poznavalci, ki vedo, katere rastline so uporabne in koristne, kdaj jih nabiramo, kako hranimo in uporabimo. Znanje se prenaša iz roda v rod, včasih se tudi izgubi in znova obudi z raziskovanjem. Tudi sodobna farmacevtska industrija išče naravne učinkovine iz rastlin in jih uporablja pri izdelavi zdravil.

V knjižnici si izposodi prelepo knjigo Polonce Kovač *Zelišča male čarovnice* in si ob veliko koristnih podatkih privošči še zanimivo zgodbo.

Herbarij

je zbirka posušenih rastlin, vloženi med liste papirja. Izjemoma so rastline vložene v posebno tekočino in neprodušno zaprte. Ime herbarij prihaja iz latinske besede za rastlino – *herba*. Pravila za pripravo herbarija so natančna in zajemajo zapisovanje najditelja, imena rastline, najdišča in časa, ko smo rastlino našli. Rastlino praviloma izpulimo, da so vidne tudi korenine, jo skrbno posušimo med listi papirja in jo ob sušenju obtežimo. Lahko pa nas zanima samo posamezni del rastline.

Naš gledališki list za predstavo *Coprnicia Dragica* vabi k ustvarjanju lastnega herbarija.

Čarovnice

Poznavanje skrivnosti narave in sposobnost pomoči ljudem s pripravki iz zdravilnih zelišč je včasih botrovalo krivični obsodbi žensk, da so čarovnice ali coprnice. No, včasih je k temu pripomoglo zgolj trmasto in neprilagodljivo vedenje. V srednjem veku in vse do osemnajstega stoletja so po vsej Evropi in tudi v naših krajih potekali čarovniški procesi. To je mračna plat človeške zgodovine.

V Riegersburgu na avstrijskem Štajerskem je zelo zanimiv muzej, posvečen čarovnicam in čarovniškim procesom, kjer je predstavljeno tudi dogajanje na Slovenskem: <http://veste-riegersburg.at/>

Čarovnice pogosto nastopajo v književnosti za otroke in mladino. V starejšem pravljničarskem blagu so praviloma hudobne, npr. v Sneguljčici, Janku in Metki, Trnuljčici. Sčasoma so postale simpatični liki. Zelo znana je zgodba *Mala čaravnica* Otfrieda Preusslerja, prevedena v slovenščino in tudi večkrat uprizorjena na gledaliških odrih. Novejša je popularna Knisterjeva serija knjig o *Mali čaravnici Lili*. Svetlana Makarovič je avtorica simpatične *Coprnice Zofke*. Valerie Thomas je ustvarila *Čarovnico Vilmo*, opremljeno z ilustracijami Korcky Paul. Največjo svetovno slavo je s čarovniško akademijo Bradavičarko in *Harryjem Potterjem* čarovništvu in čaranju prinesla J. K. Rowling.

V knjižnici poišči še več del, kjer nastopajo čarovnice.

Tržnica

Ljudje so od starega veka naprej trgovali s pridelki, ulovljenimi in vzrejenimi živalmi, izdelki. Mesta, kjer so se dogajale izmenjave ali nakup in prodaja blaga, so bile tržnice. Tržnice so bile tudi družabni prostori srečevanja in izmenjave informacij. Danes radi obiščemo tržnico, kjer sadje, zelenjavo in druge pridelke kupimo naravnost iz rok kmetovalcev z domačega podeželja. Taka hrana je sveža in zdrava, saj je prepotovala zelo kratko razdaljo od izvora do naših miz. Zakaj je to pomembno?

Kadar potujemo, je lahko obisk tržnice v tujem mestu zelo zanimiv. Tam vidimo hrano ter pridelke in izdelke, tipične za lokalni prostor, ki jih pri nas ni. Pogosto se tako do sitega najemo, kupimo praktična darilca za domače, včasih pa naletimo tudi na kaj nenavadnega in presenetljivega.

Na spletu poišči primere različnih tržnic (na primer plavajočo tržnico na Tajskem).

Netopir

Mišek v predstavi si želi biti netopir. Oglej si fotografije netopirjev in jih primerjaj z mišmi. So si res podobni?

Netopirji (znanstveno ime *Chiroptera*) so prav tako kot miši toplokrvne živali in kotijo žive mladiče, ki v prvih dneh pijejo mleko pri mamah. Niso kot ptice, ki izlegajo jajca. Letalna mrena jim omogoča letenje. Njihova »krila« se imenujejo prhuti in zato netopirji prhutajo. Edini izmed sesalcev lahko letijo oziroma prhutajo. Med počitkom in spanjem se s krepeljci na nogah oprimejo podlage in visijo z glavo navzdol.

Razišči še več zanimivih podatkov o netopirjih. V številnih knjigah o živalih in na spletu je veliko zapisanega o njih.

V Sloveniji imamo društvo za proučevanje in varstvo netopirjev:

http://www.sdpvn-drustvo.si/kdo_smo.html

